

Korene hinduistickej náboženskej tradície siahajú až do tretieho tisícročia pred našim letopočtom, teda do obdobia, keď sa v údolí rieky Indus rozkladala vyspelá protoindická (harappská) civilizácia. Okolo roku 1500 pred n. l. začali do oblasti s početnými protoindickými sídlami prúdiť vlny nomádov – indoeurópskych Árvov. Árvovia prinášali so sebou svoje zvyky, vieru a náboženské predstavy, z ktorých sa v novom prostredí a aj pod vplyvom náboženských predstáv pôvodného predárjovského obyvateľstva vytvorilo védске náboženstvo rituálov a obetí. Z neho sa v 5. storočí pred n. l. sformovala súčasná podoba hinduizmu.

Názov podľa rieky

Pomenovanie hinduizmus je odvodené od slova *hindu*, ktoré vzniklo zo *Sindhu*, perzského pomenovania rieky Indus. Pôvodne sa používalo na označenie obyvateľov tejto oblasti. Neskôr ním moslimovia, ktorí na začiatku 13. storočia založili v Indii prvú veľkú moslimskú ríšu – Dillíjsky sultanát, začali označovať nemoslimské obyvateľstvo v Indii. V novoveku sa slovo *hindu* zaužívalo na pomenovanie vyznávačov hinduizmu. Zaujímavé je, že sami hinduisti nepocitovali potrebu pomenovať svoje náboženstvo. Nanajvýš ho nazývali *sanátanadharmu*, no to sa týka skôr filozofickej interpretácie náboženstva než rozmanitých prejavov viery.

Pre hinduistickú tradíciu je charakteristické, že sa nevzdáva starých predstáv, ale postupne ich rozvíja a obohacuje o nové myšlienky a vieru, čím sa vytvára rôznorodá doktrína, z ktorej si každý hinduista vyberá to, čo najlepšie vyhovuje jeho osobnému založeniu, intelektu, vzdelaniu či zaradeniu do spoločnosti. Poskytuje mu to značný vieroučný a svetonázorový voľnosť a tolerantnosť, ktorá vyúsťuje do veľkej rozmanitosti náboženských prejavov. Hinduista môže byť presvedčený polyteista, ale aj monoteista, jeho vzťah k bohu môže byť rýdzo pragmatický, no môže sa vyznačovať aj absolútnou oddanosťou a láskou k nemu, svojho boha môže uctievať v podobe sochy či obrazu, alebo sa môže odďavať hlbokej meditácii o existencii sveta, tajomstvách života a o možnosti vyslobodenia z jeho večného kolobehu. Hinduista žiaden z týchto prejavov nepovažuje za nesprávny alebo nežiaduci. Chápe ich skôr ako rozličné aspekty jednej božskej podstaty odrážajúce mnohotvárnosť iluzórnej reality.

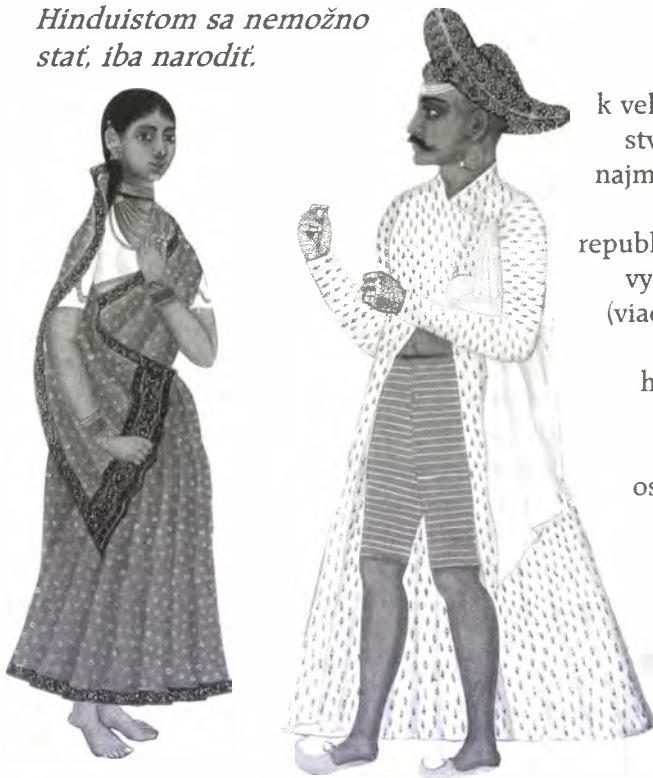
Hinduistický panteón

Pre hinduistu je božskosť prirodzenou súčasťou sveta. Prejavuje sa aj v rastlinách, riekach či skalách, ktoré neraz uctieva ako manifestácie božstva. Pravda, väčšina veriacich si svojho boha predstavuje v ľudskej podobe a na znak jeho nadľudskej moci ho často zobrazuje s mnohými rukami či hlavami. Niektorí z početných bohov indického panteónu majú celoindickú platnosť, iní sú známi len v istom regióne alebo dedine. Hlavnými hinduistickými bohmi sú trojica Brahma, Višnu a Šiva, ktorí reprezentujú vesmírny proces tvorenia, zachovávanie a skazy. Hoci

HINDUIZMUS

– viac než vierovyznanie

Hinduistom sa nemožno stať, iba narodiť.

Hinduizmus dnes patrí k veľkým svetovým náboženstvám a jeho vyznávači žijú najmä na indickom subkontinente, hlavne v Indickej republike, kde sa k nemu hlási vyše 82 percent obyvateľov (viac ako 820 miliónov ľudí).

Indické korene majú aj hinduisti v iných častiach sveta, najmä v krajinách juhovýchodnej Ázie a na ostrovčekoch v Karibskom mori, kde žijú kolónie indických vystaňovalcov. Neindickí sú hinduisti na indonézskom ostrove Bali, ktorí toto náboženstvo vyznávajú už niekoľko storočí.

Sila spočívajúca v mnohorakosti

sa Šiva označuje za ničiteľa, nepovažuje sa za negatívne božstvo, lebo podľa hinduistických predstáv vo svete, kde sa všetko ustavične mení, môže nové vzniknúť len po zániku starého. Preto sa často uctieva aj ako boh plodnosti, ktorú symbolizuje *lingam* (falus). Ku každému z hlavných bohov sa priraduje ženský náprotivok ako vonkajšia manifestácia jeho sily a moci. Tým sa hinduistický

panteón obohacuje napr. o Brahmovu manželku Sarasvatí – bohyňu vzdelanosti a umenia, Višnuovu manželku Lakšmí – bohyňu bohatstva a šťastia, či Šivovu manželku Párvatí, ktorá však môže mať popri dobrotovej podobe aj podobu Durgy alebo Kálí. Veľa podob má aj Višnu, ktorý podľa hinduistických legiend prichádza v rozličných vteľeniach (*avatároch*) zakaždým, keď treba pomôcť bohom alebo ľuďom. Najuctievanejší je v podobe Kršnu alebo Rámu, hlavného hrdinu staroindického eposu *Rámájany*. Veľmi obľúbeným božstvom je boh so sloňou hlavou Ganéša a regionálne aj mnohí ďalší. Spomínaní bohovia ani ich vyznávači nie sú v nepriateľskom či konkurenčnom vzťahu, lebo podľa hinduistických predstáv sú len rozličnými, dalo by sa povedať funkčnými prejavmi jednej božskej podstaty. V širšom zmysle sa toto presvedčenie prenáša aj na bohov iných náboženstiev, z čoho potom vyplýva veľká tolerancia hinduistov voči iným náboženstvám, ako aj to, že nepocitujú potrebu misionárskej činnosti – šírenia svojej viery medzi nehinduistov. Ba práve naopak,

KOLOBEH ŽIVOTA A SMRTI

Ja som iné než telo... Som ten, kto z moci zásluh a chýb svojich minulých činov vstúpil do tela ako vták vstupuje do hniezda. A pri smrti tohto tela znovu a znovu prechádzam do iných tiel z moci zásluh a chýb, ako vták prechádza do iných hniezd, keď bolo prvé zničené. Podobne som ja v kolobehu transmigrácie bez začiatku získal a stratil veľa tiel z moci zásluh a chýb vznikajúcich z mojich skutkov, objavujúc sa a minúc ako boh, človek a zvierat, bezmocne sa krútiac na kolese života a smrti ako vedro upevnené na kolese pri studni. Napokon som prišiel do môjho súčasného tela... Telo prichádzajú a odchádzajú ako šaty.

Úryvok z Upadéšasahasrí